

Η Θεατρική Διάσταση
των *Νεφελών*
στη Σχολική Τάξη

Σπύρος Αντωνέλλος
Ε.Μ.Ε. Φιλολογικών - Θεάτρου

Θεατρική προσέγγιση του λόγου του Αριστοφάνη

Ορίζουμε ως κεντρικό «θέμα» τη βασική ιδέα, τη βασική αρχή που οργανώνει το έργο.

Για να εντοπίσουμε το θέμα/θέματα του έργου:

- **Ο συγγραφέας:** «μετέφρασε» τη σκέψη, την αίσθηση, το συναίσθημα ή την εντύπωση σε θεατρική δράση.

- **Εμείς:** Από τη θεατρική δράση προσπαθούμε να οδηγηθούμε σ' αυτή την αρχική σκέψη του Αριστοφάνη.

- **Μετά τον εντοπισμό του κύριου θέματος:** Μελετάμε τη στάση του δημιουργού απέναντι σ' αυτό. Το μήνυμά του είναι έμμεσο: στο θέατρο δεν ακούμε ένα λόγο αλλά αντιπαράθεση λόγων. Το κάθε πρόσωπο εκφράζεται ανάλογα με το χαρακτήρα, το ήθος του. Ο λόγος του δημιουργού περνάει «λαθραία» στο θεατή. Η σκηνοθεσία μπορεί να εισαγάγει με τη σειρά της και νέα θέματα.

Δραματολογική Ανάλυση – Ο όρος:

Είναι η ανάλυση της μορφής και του περιεχομένου ενός θεατρικού έργου, το οποίο έχει διττή αξία, γιατί:

- α)** Είναι το υλικό από το οποίο θα προκύψει μια θεατρική παράσταση.
- β)** Εμπεριέχει το όραμα του δημιουργού του και είναι ένα αυτόνομο κείμενο.

Η **δραματολογική ανάλυση** οφείλει να αποκαλύψει όλες τις δυνατές όψεις ή ερμηνείες ενός θεατρικού έργου. Τίθεται στην υπηρεσία της σκηνοθεσίας.

Η **σκηνοθεσία**, αντίθετα, πρέπει να υιοθετήσει μιαν άποψη. Ο σκηνοθέτης θα επιλέξει από τη δραματουργική ανάλυση τα στοιχεία που του χρειάζονται για να εξυπηρετήσουν τη σκηνοθετική πρόταση που θα καταθέσει στην παράσταση του έργου.

Μελέτη της δομής του θεατρικού έργου:

- Υπάρχει ενότητα δράσης;
- Υπάρχουν παράλληλες πλοκές;
- Τηρείται το σχήμα «έκθεση-δέση-κορύφωση-κλιμάκωση (περιπέτεια)-λύση»;
- Πώς χειρίζεται ο συγγραφέας το στοιχείο του χρόνου;
- Ποια είναι η χρονική διάρκεια της θεατρικής δράσης;
- Ποιος ο ρόλος του παρελθόντος;
- Ποιο το σκηνογραφικό πλαίσιο του έργου;
- Ποιες συγκρούσεις εντοπίζονται;(οικογενειακές, κοινωνικές, ιδεολογικές, προσωπικές ή ανάμεσα στους χαρακτήρες)
- Υπάρχει φυσικότητα και αρμονία στην αλληλοδιαδοχή των σκηνών;
- Υπάρχει ισορροπία στην αλληλοδιαδοχή των τόνων;(π.χ. χαλάρωση μετά την ένταση)
- Υπάρχει θεατρική οικονομία;(π.χ. δικαιολογούνται οι εισοδοί και οι έξοδοι των ρόλων; Η λύση παρουσιάζεται ως λογική απόληξη; Προοικονομείται η λύση;
- Οι διάλογοι έχουν φυσικότητα;
- Υπάρχουν βουβά πρόσωπα; Τι εξυπηρετούν;

Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται το κωμικό αποτέλεσμα στις *Νεφέλες*;

- Εντοπίζουμε κωμικά στοιχεία στους χαρακτήρες;
- Υπάρχει υπερβολή;
- Υπάρχουν κωμικές καταστάσεις;
- Χρησιμοποιείται η τεχνική της παρεξήγησης;
- Επισημαίνουμε την αιτία της παρεξήγησης; (τυχαία σύμπτωση/εξαπάτηση/παρανόηση)
- Εντοπίζουμε τον κωμικό μηχανισμό της αντιστροφής των ρόλων, όπου ο θύτης γίνεται θύμα;

-Υπάρχουν κωμικά στοιχεία στο λεκτικό των ρόλων;

-Υπάρχουν λογοπαιγνία/ειρωνικοί διαξιφισμοί/ευφρολογήματα/διακωμωδούμενες διάλεκτοι;

-Μήπως το κωμικό στοιχείο στηρίζεται στη «βωμολοχία»;

- Έχουμε επαναλήψεις σε επίπεδο ατάκας προσώπου/δραματικής κατάστασης/πλοκής;

-Επιδιώκεται μέσω σκηνικών οδηγιών το επί σκηνής σωματικό/μιμικό κωμικό στοιχείο;(κυνηγητό/ξυλοφόρτωμα/τραύλισμα/διακωμώδηση φυσικού ελαττώματος);

-Υπάρχει παρωδία;

- **Δράμα στην τάξη**

(Classroom drama):

Ο όρος αναφέρεται στη χρήση του δράματος στη σχολική τάξη.

Μια τέτοια δραστηριότητα συνήθως καθοδηγείται από τον εκπαιδευτικό ή από τους ίδιους τους μαθητές και μερικές φορές περιλαμβάνει τη βοήθεια ή καθοδήγηση από έναν ειδικό στις παραστατικές τέχνες (άλλοι όροι: **εκπαιδευτικό δράμα, εκπαιδευτικό θέατρο**).

- **Δημιουργικό δράμα (Creative drama):** Ο όρος αναφέρεται κυρίως στις αυτοσχεδιαστικές δραστηριότητες στις οποίες οι συμμετέχοντες εφευρίσκουν φανταστικές καταστάσεις και χαρακτήρες που τους επιλέγουν μόνοι τους, με ή χωρίς καθοδήγηση από τον εκπαιδευτικό ή τον καθηγητή. Η λέξη «δημιουργικό» αναφέρεται στην εφευρετικότητα που οι συμμετέχοντες φέρνουν στο δρώμενο, ενορχηστρωμένα ή αυθόρμητα.

• **Θεματικό
Παιχνίδι
Φαντασίας**
(Thematic
fantasy play):
είναι το
δρώμενο που
οδηγείται από
κάποιο ή
κάποια θέματα.

ΘΟΚ
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΗ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

50
ΕΠΕΤΗΣΙΑΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
1974 - 2024

ΩΔΕΙΟ ΗΡΩΔΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010, 9.00μ.μ.
στο πλαίσιο των εμβληματικών εκδηλώσεων
για τα 50χρονα της Κυπριακής Δημοκρατίας
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ (μόνο με θεατικό εισόδημα)

οι νεφέλες
ήρθαν κι έχουν θέμα...
πάρε θέση

Χορηγός Επικοινωνίας

EPT **NET105.8**

© 2010 Χρήσιμος Επικοινωνιστής

Παράδειγμα 1: Στην Πάροδο (Σκηνή Α', στ. 336–349) ακούμε το τραγούδι των Νεφελών. Στο έργο οι Νεφέλες είναι ακόμα αθέατες.

Καθοδηγούμενος Αυτοσχεδιασμός – ΧΟΡΙΚΟ:

- Ακούμε ένα μουσικό θέμα της επιλογής μας για να δημιουργηθεί ατμόσφαιρα.
- Οι μαθητές αρχικά αφηγούνται τις εικόνες που «είδαν» ακούγοντας το μουσικό θέμα.
- Ο εκπαιδευτής τους ζητά να επιλέξουν μια εικόνα από αυτές που άκουσαν και τους ζητά να κινηθούν στο χώρο, προσπαθώντας να την αναπαραστήσουν με αργές κινήσεις, χωρίς λόγο.
- Κάθονται σε σχήμα κύκλου. Δίνεται το χορικό.
- Γίνεται πρώτα τεχνική ανάγνωση και μετά ρυθμική.
- Ο εκπαιδευτής βοηθά τους μαθητές στο ρυθμό έχοντας φέρει στην τάξη ένα ταμπουρίνο.
(*Στηλιο – περίχυτη – αςσύρουμε γη– της Παλλάαα –δας...*)
- Το τραγουδούν καθιστοί.
- Τραγουδούν και κινούνται στο χώρο.
- Ορίζονται από τον εκπαιδευτή – με άγγιγμα στην πλάτη καθώς κινούνται –εκείνοι που θα επαναλαμβάνουν σε πρόζα το στίχο που μόλις τραγούδησε ο χορός).

Παράδειγμα 2: Στη Β' Σκηνή (87-136) παρακολουθούμε το Στρεψιάδη καθώς επιχειρεί να πείσει το γιο του να φοιτήσει στο Φροντιστήριο του Σωκράτη.

Δραστηριότητα: **Άσκηση των «4 δωματίων»**

- **Σκηνικοί χώροι:** Οι 4 γωνίες της σχολικής τάξης.
- **Προϋπόθεση:** Έχει αναλυθεί δραματουργικά- συζητηθεί η ενότητα.
- **Δράση:** 8 μαθητές (2 σε κάθε σκηνική γωνιά της τάξης).
Αναλαμβάνουν τους ρόλους του Φειδιππίδη και του Στρεψιάδη.
- **Ο εκπαιδευτής** τους δίνει λίγο χρόνο να ξαναδούν το κείμενο. Όση ώρα προετοιμάζονται, έχει συγκεντρώσει τους υπόλοιπους μαθητές στο κέντρο της τάξης. Τους ζητά να γράψουν ένα τετράστιχο τραγούδι (μπορούν να επιλέξουν και κάποιο γνωστό τραγούδι).
Αποτελούν το χορό.
- **Πορεία:** Οι μαθητές αρχίζουν να παίζουν. Με χτύπημα των χεριών του εκπαιδευτή η ομάδα που έχει στα χέρια της τη δράση σταματά και συνεχίζει η επόμενη. Όταν ολοκληρώσουν τη σκηνή, ο χορός τραγουδά το «χορικό».
- **Δικαίωμα:** Οι 8 μαθητές δικαιούνται να «ερμηνεύσουν» τη σκηνή προσαρμόζοντάς την και στη σημερινή εποχή.

Παράδειγμα 3: Δύο χορικά στην τάξη:

Κορυφαία

Οι κριτές, αν όπως είναι δίκιο, κάμουνε καλό
στο Χορό μας, ας ακούσουν πόσα θα κερδίσουνε.
Χέρσο κτήμα σας είν' ώρα να οργώσετε; Σ' αυτό
πρώτα, κι ύστερα στα ξένα, εμείς θα ρίχνουμε βροχή
και θα σας φυλάμε αμπέλια κι όλα τα γεννήματα.
Ούτε αναβροχιές και στέγνες και ούτε νεροποντές.

Μα αν κανείς θνητός ενώ είναι, μας προσβάλλει, εμάς θεές,
ας προσέξει για να δει τι κακό θα δει από μας:
Να μαζέψει ή να τρυγήσει δε θα βρίσκει ούτε σταλιά.
Μόλις λίγο βλασταρώσει κάποιο κλήμα του ή ελιά,
σφεντονίζοντας χαλάζι θα τα συμπαραλιάζουμε.
Πάει κανείς να βγάλει πλίθους; Να μια μπόρα εμείς γερή.
Κεραμίδι απ' το χαλάζι δε θα μείνει στη σκεπή.
Κι αν παντρεύεται ο ίδιος ή δικός του ή φίλος του,
να βροχή οληνύχτα. «Κάλλιο να' μouna στην Αίγυπτο»
τότ' εκείνος θα φωνάξει, «παρά που έκρινα στραβά»

Αριστοφάνη , *Νεφέλες*, Δεύτερη Παράβαση, στ. 1319 - 1334

Χορός Ορνίθων

Κάτι θέλουμε να πούμε για τη νίκη στους κριτές.
Αν μας δώσουν το βραβείο, θα τους δώσουμε αγαθά
που απ' του Αλέξαντρου τα δώρα θα'ναι ανώτερα πολύ.
Πρώτα - αυτό που είν' ο μεγάλος πόθος όλων των κριτών -
του Λαυρίου οι ... κουκουβάγιες δεν θα λείπουνε ποτέ.
Μες στα σπίτια τους θα μένουν και θα κάνουν τις φωλιές
στα πουγκιά τους, κι εκεί μέσα κέρματα θα ξεκλωσσούν.
Σπίτια θα' χετε, έπειτα, όμοια με ναούς. Αετώματα
σαν αϊτού φτερούγες τα όρνια θα σας χτίζουν στις σκεπές.
Κι αν σαν λάχει μια θεσούλα και ποθήσετε αρπαγή,
μες στα χέρια γερακάκι θα σας βάλουμε γοργό.
Αν βραβείο μας αρνηθείτε, βάλτε μισοφέγγαρα
στο κεφάλι, σαν ανδριάντες, χάλκινα. Όποιον βλέπουμε
ξέσκεπο κι ασπροντυμένο, θα τον εκδικιόμαστε.
Όλα τα πουλιά από πάνω θα του ρίχνουν κουτσουλιές.

Αριστοφάνη, *Όρνιθες*, στ. 1102-1017

Θέμα: Ο Χορός αναφέρεται στους Κριτές των δραματικών Αγώνων, οι οποίοι ορίζονταν με ένα περίπλοκο σύστημα για να εξασφαλιστεί η δίκαιη κρίση. Οι Κριτές είναι δημοκρατικοί αντιπρόσωποι του δήμου.

Πώς εργαζόμαστε στην τάξη:

- Διαβάζουμε τα χορικά.
- Ανακαλύπτουμε το κοινό σημείο αναφοράς και το ιδεολογικό φορτίο που ενυπάρχει σ' αυτά.
- Δημιουργούμε τη θεατρική «περίσταση» με αφορμή την επικαιρότητα και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Με άλλα λόγια οι μαθητές δημιουργούν (δημιουργική γραφή) το επεισόδιο.
- Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες (α' και β' χορικό: Νεφέλες/'Ορνιθες).
- Η κάθε ομάδα ορίζει τον/την κορυφαίο/κορυφαία.
 - Παίζεται το επεισόδιο και οι δυο ομάδες χορού «επεμβαίνουν» στη δράση απαγγέλλοντας και τραγουδώντας τα χορικά εναλλάξ.
 - Ελεύθερη κίνηση.

Στόχος: Ο επικαιρικός - διαχρονικός χαρακτήρας των *Νεφελών* και των *Ορνίθων*.

Πλεονεκτήματα θεατρικής δράσης στην τάξη:

- Ενισχύει την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευόμενων δίνοντας περισσότερη έμφαση στη διαδικασία παραγωγής της γνώσης και της μάθησης παρά στο τελικό αποτέλεσμα.
- Ενθαρρύνει τη συνεργασία των εκπαιδευόμενων.
- Παρέχει ένα ασφαλές περιβάλλον που αναπαριστά πραγματικές καταστάσεις, όπου οι μαθητές μπορούν να εφαρμόσουν τις θεωρητικές έννοιες που έχουν διδαχθεί.
- Επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να αναγνωρίσουν τα κύρια χαρακτηριστικά μιας διαδικασίας και να αντιληφθούν τις διαφορές που παρουσιάζονται στη διεξαγωγή μιας δραστηριότητας, όταν αλλάζουν τα αρχικά δεδομένα.
- Παρέχει άμεση ανατροφοδότηση στις δυσκολίες και στις παρανοήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι.
- Δεν απαιτεί τη χρήση ειδικού εξοπλισμού.
- Αποτελεί ένα ευχάριστο τρόπο μάθησης και η χρήση της θεατρικής τεχνικής μπορεί να αναζωογονήσει τη διαδικασία της μάθησης.

Αντίστοιχα, σαν μειονεκτήματα μπορούν να αναφερθούν :

- Απαιτεί μεγάλο χρόνο προετοιμασίας. Όπως σχεδόν κάθε εναλλακτική μέθοδος διδασκαλίας και η τεχνική «παίξιμο ρόλων» χρειάζεται αρκετή προετοιμασία, για να οδηγήσει σε ένα θετικό αποτέλεσμα.
- Είναι πιθανό να οδηγήσει σε υπερβολική απλοποίηση σύνθετων καταστάσεων.
- Είναι πιθανό να μετατρέψει τη διαδικασία μάθησης σε απλό παιχνίδι και να παρουσιαστούν προβλήματα αποσυντονισμού της τάξης.
- Υπάρχει εξάρτηση του αποτελέσματος από την ικανότητα του εκπαιδευτή και των συμμετεχόντων.

A person wearing a white lab coat is shown from the chest up, holding a glowing, golden orb in their hands. The background is a deep blue sky filled with wispy, white clouds. The overall scene has a futuristic or scientific aesthetic.

Ηλεκτρονική εφαρμογή

στις *Νεφέλες*

του Αριστοφάνη

Περιγραφή :

Οι μαθητές αναλαμβάνουν τους ρόλους των προσώπων του έργου και μπορούν να αναπαραστήσουν το περιεχόμενό του στο περιβάλλον εικονικής πραγματικότητας του **Second Life**.

Στο τέλος θα προκύψει ένα video με τους ήρωες του έργου να αντικαθίστανται από avatar και οι **Νεφέλες** να παίρνουν σάρκα και οστά σε έναν εικονικό κόσμο.

Με τη δημιουργία του video τα παιδιά στην ουσία παρήγαγαν γνώση μέσα από τη διαδικασία πρόσληψης, αφομοίωσης και επαναπροσδιορισμού του αρχικού προϊόντος που τους δόθηκε, του έργου.

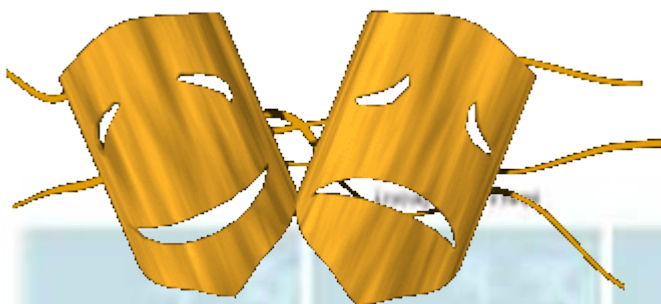
Χρήσιμα Εργαλεία:

Movie maker: Επιτρέπει τη δημιουργία ταινιών από τον υπολογιστή χωρίς να απαιτεί σύνδεση στο internet. Είναι εύκολο στη χρήση.

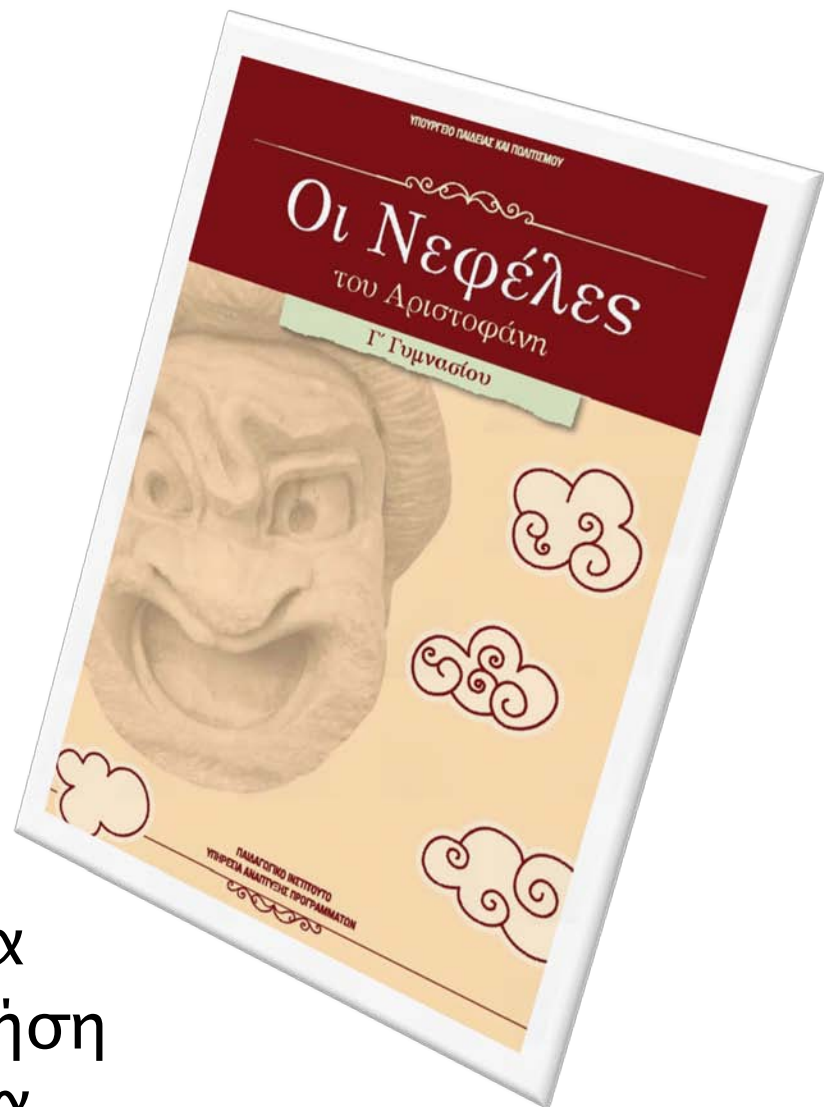
Το **Comic Master**

είναι ελεύθερο εργαλείο
σχεδιασμένο για να
δημιουργούν οι μαθητές
comic . Είναι εύκολο στη
χρήση .

Το **Witty comics** είναι ένα εργαλείο πολύ απλό στη χρήση που επιτρέπει τη δημιουργία διαλόγων μεταξύ δυο ηρώων.

DIY COMICS

Pixton™
βιχτου™

Το **Pixton** επιτρέπει τη δημιουργία comic μέσα από έτοιμα σχέδια. Είναι πολύ εύκολο στη χρήση.

Δείγμα 1

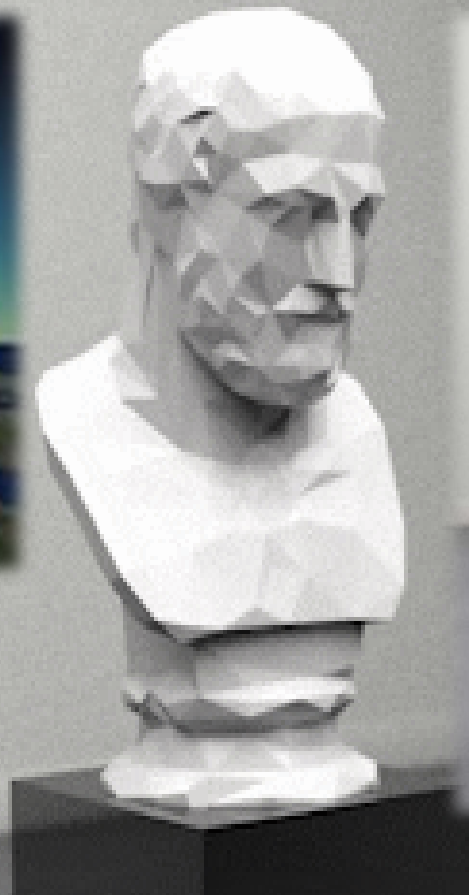
*Ω συ, σοφίας υψηλής οπαδέ,
και ξακουσμένης, πόσο
γλυκός της σωφροσύνης ο
αυθός που στα λόγια σου
αυθίζει!*

Δείγμα 2

Ω συ, σοφίας υψηλής οπαδέ, και
ξακουσμένης, πόσο γλυκός της
σωφροσύνης ο ανθός που στα λόγια
σου ανθίζει!

Το **Second Life** είναι ένα εικονικό περιβάλλον δημιουργίας κόσμων.

Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν έναν χαρακτήρα και να επισκεφτούν ιστορικά μέρη ή να αναλάβουν κάποιο ρόλο, ακόμη και να δημιουργήσουν ένα εικονικό περιβάλλον.

Για
Επίδαυρο
καλά πάω;
Παιζουνε
οι
Νεφέλες...

Πάρτο
όλο
ευθελια...

Οι
νεφέλες
του Αριστοφάνη

έρχονται....στην τάξη μας...

Οι
Νεφέλες...
έρχονται...

**Το Θέατρο χωρίς
τους θεατές
δεν μπορεί να υπάρξει.
Παρακολουθείτε κάθε παράσταση,
βοηθήστε τους μαθητές σας να
ανακαλύψουν τη μαγεία του!
Τους το οφείλετε!**